TERRALL 100

16. XI 02

Terrall celebra , amb satisfacció de tots, 100 números. Pot fer-ne molts més ? Diria que sí. Potser 3.000 ?

Us posaré una xifra real :2.790. Aquesta és la xifra de sortides que ha fet durant la seva llarga vida una revista local, empordanesa,que vaig veure néixer a molts quilòmetres d'aquí , i que porta el nom d'Ancora: ANCORA, de S F G. Té la virtut de ser setmanal. Dividim la xifra inicial per quatre i tindrem que, si hagués tingut periodicitat mensual i no setmanal, el nombre d'aparicions de la publicació empordanesa hauria estat d' unes set-centes. És possiblement un exemple pràcticament únic de vitalitat. No ha deixat de sortir mai, i va començar el 1950. Si Terrall s'hi aplica, podrem celebrar aviat els 200 i així successivament.

He parlat d'Ancora com una curiositat i com un model. I com que vaig escriure-hi des del començament - recordo que , en una època de vida intensa de les sales de cinema, jo hi feia la crònica de les estrenes- i encara els envio articles tres o quatre cops l'any, en conec les característiques. És una revista en format de diari , 35x25 cm. fotos en color a la portada i a la contraportada i vint fulls.

Moltes són les revistes locals i menys les comarcals. Malgrat l'existència dels Consells Comarcals i de les capitals comarcals, cap poble, si pot, no renuncia a tenir el seu butlletí, o revisteta, que molts alguns casos surt dues vegades l'any, i de vegades acaba essent un únic fullet de F. Major. Aquesta pretensió de relleu local és perfectament lícita i respectable, però dificulta l'existència de

revistes comarcals; vull dir representatives de tota la comarca, encara que algunes proven de ser-ho, donant notícia del màxim de pobles.

En general el fenomen de les revistes escampades pel nostre mapa és qualficat, en tant que fenomen multiplicat i comprensiu de molts sumands, amb el nom de premsa comarcal, però això inclou també els diaris de les grans capitals que no siguin Barcelona. Posem-ne un exemple : el diari de Terrassa, El Punt o els periòdics quotidians de Lleida, figuren a l'epígraf de premsa comarcal, com Regió 7,de Manresa , els s La Veu de Gratallops o L'Eco de Vilanova de l'Aguda - o Terrall , Som Garrigues, Sió d'Agramunt,o Lo Pregoner de Bellpuig; importants en el seu àmbit , però necessàriament molt més restringits. Aquesta general denominació de premsa de comarques és un testimoni de la consciència centrípeta del domini barceloní. Tot el que no és Barcelona, és comarcal. A molta honra, senyors. Perquè sort n 'hem tingut de la premsa comarcal com sort va tenir l'Imperi Romà dels elements de les províncies.

La premsa comarcal és molt antiga. Ja en temps de la Renaixença, darrer quart del segle XIX, es publicaven revistes, generalment satíriques o de xafarderia local, en molts d'indrets. I tot just entrats en el segle XX ja es dispara el fenomen. Vegem, per exemple, a la comarca de les Garrigues, alguns exemples d'aquestes publicacions des de 1910 a 1936 :

A les Borges el 1916 trobem l'Avenç, marcadament catalanista , un intent de fer publicació recollint interessos agraris i notícies dels pobles. És possible que hagués tingut com a model Lo Pla d'Urgell, que endegà a Bellpuig el 1912 Valeri Serra I Boldú

El 1918 surten Sang Nova i L'Estel, la primera de les joventuts nacionalistes republicanes , la segona carlina. La pugna entre les tendències lliurepensadores o clarament republicanes i els sectors tradicionalistes fou, com sabem, pertinaç, i no només, és clar, però sí intensament, a Les Borges. L'una i l'altra publicació van durar un any.

No ens estranyi la poca durada d'aquestes publicacions . Precisament, com que hi havia inquietud, els redactors passsaven a un altre periòdic, o en feien un de nou, també de curta durada, perquè també es creaven il.lusions o realitats variables . Prou sovint una tendència representada per poders fàctics, -un grup de ciutadans influents, o un cacic-, creava o esborrava una revista. Era molt fàcil, per altra banda, del punt de vista físic, fer una revista : paper abundant, el temps no comptava, els jornals baixos, redactors i col.laboradors que no cobraven....l'aparició d'una senzilla maquinària d'arts gràfiques. Avui, el factor esmentat de redactors i col.laboradors voluntaristes encara es dóna... No calia, abans, i això era un avantatge inicial, la inexistència de mentalitat empresarial, no hi havia competència comercial. Avui un mínim d'organització empresarial és ineludible.

El 1921 surt a Les Borges una publicació combativa, Sempre Avant, també d'un any de durada, però ja apostant per la figura de Francesc Macià. Francesc Macià, tants d'anys sinònim conceptual de les Borges, i representatiu encara ; i... amb permís,, després de saludar la realitat del monument, deixeu-me fer un incís, perquè aquí, on he treballat tants d'anys penso que em toca dir pel dret el que penso , deixeu-me dir que em sembla que caldria un monument més voluminós, o almenys, el mateix però situat en un indret on pogués contemplar-se i honorar-se reposadament.

Sempre Avant va llançar una setantena de números, i de quinzenal passà a setmanal. Macià havia creat el 1918,dins la seva idea d'una alternativa global d'esquerres contrapesant la Lliga Regionalista, la Federació Democràtica Nacionalista ,i és en aquesta línia que van sortir en els anys vints revistes i butlletins macianistes .

Passat el període primoriverista, de 1923 a 1929, que donaria origen només a revistes culturals o confessionals -llegeixi's catòliques - com el quinzenal l'Escut, que a Arbeca impulsaren de 1923 a 1926 - aquí trobem una publicació de força més llarga vida - el metge Marià Mullerat i mossèn Ramon Quintana , trobem a Les Borges Horitzó, altra publicació catòlica que va del 32 al 35. Mentre durant el període de Primo de Rivera només les publicacions catòliques no catalanistes i les culturals no populars trobaven sortida, a partir de la II República, el 1931, si surt una publicació catòlica és precisament per defensa-se de l 'excessiva pressió anti-religiosa que es va desfermar, sempre condemnable i barroera en la majoria dels casos. O, en algun dels títols - dic, revistes -, per combatre amb totes les armes la República.

A Juneda surt el 1916 La Pubilla, sense continuïtat com a revista, però el grup fundacional es retrobà en temps de la República per formar un grup recreatiu-cultural sota el nom de la Piula. En aquestes aventures culturals, sempres s'hi troben els mateixos. Calcats d'aquells deuen ser els qui el 1978 van fer sortir l'aromàtic Fonoll o crearien el 1991 el grup de defensa de la natura La Banqueta.

A La Granadella , que els seus habitants consideren cor de les Garrigues , capital històrica, des de 1923 va publicar-se Clarí, que s'autoproclamava Portaveu de Les Garrigues. Sempre hi ha hagut

activitat cultural a La Granadella : de segur que el doctor Solé Segarra animava aquella publicació, on col.laboraren plomes distingides com Joan Santamaria, que defensà en les seves planes entre 1923 a 1934 un sospirat canal de les Garrigues...

A totes les comarques abundaren revistes i revistetes, i no em voldria oblidar dels butlletins parroquials, veritables substitutius de les altres revistes quan aquestes no existien, per exemple en els primers temps de la postguerra, del 1940 al 1950.

No podem entrar a referir totes les publicacions locals fora de Les Garrigues, em limitaré a les més sòlides de comarques de la demarcació de Lleida .

En primer terme Lo Pla d'Urgell, ja esmentat abans, creat per Valeri Serra i Boldú, el 1912, i que es publicà fins a 1921, publicació defensora dels interessos morals i materials de les comarques lleidatanes , segons resava el seu subtítol inicial. Volia " estrènyer les relacions d'uns pobles als altres", i en aquest aspecte estava molt ben informat de tot el que es feia i deia per un ampla zona , no exactament només l'Urgell, sinó que podíeu trobar-hi notícies de Cervera o dels Alamús...La revista és mirall de la força que li imprimeix una figura de gran abast folkloristic, periodístic i literari ,com era Serra Boldú . A les seves pàgines va fer sortir els seus records de mn. Cinto Verdaguer, i tot el Calendari Folklòric de l'Urgell, que després publicaria en volum a part.

En desaparèixer Lo Pla d'Urgell aparegué tot seguit Lo Pregoner , impulsat per l'impressor Saladrigues que amb el curiós

subtítol de "quinzenal jocós per a encarrilar la joventut a l'hàbit d'escriure " , i com qui res, amb alguna etapa de desaparició, ha durat fins avui . No té res de jocós, i publica molt seriosos articles. Actualment té el títol de El Pregoner d'Urgell, i durant el franquisme portava el ressonant de El Heraldo de Urgel.Té, doncs, una llarguíssima durada, de 1921 a avui.

L'altre centre de premsa comarcal és Balaguer, on trobem el 1912 La Falç, periòdic mensual de propaganda nacionalista, que passà per diversos grups directors, Jovent Autonomista Català,Centre Nacionalista, Lliga regionalista, i Sindicat Agrícola. Aquest darrer li donà un contingut exclusivament agrari. Morí el 1926, en protesta pel nomenament, per reial ordre, d'una Junta Directiva d'acord amb la Dictadura. A les seves planes s'hi havien vist les col.laboracions de V.Serra i Boldú,Mn. Antoni Navarro i Jaume Rventós.

Flama, impulsat per Josep Carner Ribalta , havia estat creat quan La Falç passà al sindicat. Va néixer el 1920, i era fortament nacionalista.

Potser la més activa i rica fou Pla i Muntanya, de 1925 a 1936 .Una figura important de l'activisme cultural i polític de Balaguer la dirigí, Domènec Carrové , acompanyat de Joan Sauret, amb signatures molt destacades. A cada número s'ocupava d'un indret, poble, lloc geogràfic, ermita, etc de la Noguera i de més enllà.

A Tàrrega hem de destacar una revista moderna, Nova Tàrrega, nascuda amb el nom en castellà de Nueva Tàrrega ,apareguda el 1944 ; i a Cervera , a part de Lo Sindicat, editat pel cèlebre Sindicat Agrícola, de 1919 a 1925, tenim Segarra , també nascuda

el 1944 amb un equip notable de redactors, Ferran Razquin, Ramon Turull, Joan Salat, Jaume Magre, etc. La revista, amb molt poques interrupcions, encara surt avui . Curiosament el nom de Segarra el porten dues altres revistes, una que es publicà a Maldà l'any 1925, impulsada pel poeta josep Iglésias Guizard i on col.laboraren els germans , eclesiàstics tots dos, Francesc i Ramon Bergadà; i l'altra, de Santa Coloma de Queralt, que porta avui el nom de La Segarra, i que és continuació de la que sortia des de 1932 , interrompuda per la guerra. Ja sabem que en filosofia comarcal allò que determina l'Administració és una cosa i el que sent o té tradicionalment assumit és una altra : la gent de Santa Coloma són de la Conca de Barberà, però es consideren Baixa Segarra , i els de Maldà , com tota la vall del Riu Corb són fronterers Urgell-Segarra. I a les mateixes Garrigues hi ha discrepàncies. Jo ens estranyi, doncs l'extensa cobejança del nom Segarra. No oblidem que Les Borges Blanques era sovint coneguda, encara els anys vints del segle traspassat, com Borges d'Urgell.

Finalment voldria referir-me a Agramunt, amb El Eco de Sió, de 1903, i Sió, iniciat el 1964, - aleshores en castellà, i dirigit pràcticament per Joan Viladot- i que ha continuat en català fins als nostres dies, amb el concurs constant fins pràcticament a la mort, de Guillem Viladot, fill de l'anterior. El mateix interès que tenien els de Cervera per fer constar Segarra com a nom, perquè en són capital, el tenen a Agramunt per posar Sió, que és el riu que passa per allí. O l'element físic Terrall , en el cas del cor de les Borges...

Les revistes comarcals en català són virtualment totes. La catalanització de la premsa és més efectiva a comarques que no a les

ciutats. El panorama de la premsa ciutadana és poc satisfactori pel que fa la llengua, i la solució de la doble edició - Segre, El Periódico- és un sargit i una concessió, tanta quasi com l'edició en castellà amb articles en català. Una publicació és totalment en català o no. I punt.

La virtut de revistes com Terrall és doble : d'una banda perpetuen la tradició, rica i densa, de les publicacions d'interès local o zonal, i de l'altra, donen un exemple de coherència lingüística. Són monolingües, i semblaria que això és degut al fet que s'adrecen a catalanoparlants, però aquesta és una suposició inexacta : al voltant de Barcelona, des de L'Hospitalet a Santa Coloma, on la població crea una espessa xarxa oral de castellà, les revistes són en català en sa quasi absoluta majoria, i tracten els problemes que de debò afecten la ciutadania, que els són propers. Enveja els haurien de tenir els grans mitjans , tan mediatitzats per la publicitat o els consells d'administració, o els partits polítics, o els poders ocults.

Sobre Terrall em permetria encoratjar la presència de més signatures, de gent jove, i més reportatges d'interès local , biografies de personatges populars, anècdotes , etc.

Per acabar, constatem que les revistes locals són conduïdes i realitzades per persones voluntàries , que treballen molt, esmerçant temps i diners, i que hi posen tot 'esforç i tot l'amor. Són exponent de patriotisme, una virtut que convé arruixar i adobar cada dia si no volem que es mori. Doncs, res de mort: llarga vida a les revistes locals. Per molts més anys, Terrall.